

7. Маклаков В. В. Конституционное право зарубежных стран. Общая часть: [учеб. для студентов юрид. вузов и фак.] / В. В. Маклаков. –М.: Волтерс Клувер, 2006.
8. Воробьев В. П. Израильский парламентаризм : конституционно-правовой анализ : [монография] / В. П. Воробьев, И. А. Чайко. –М.: МГИМО (У) МИД России, 2006.
9. Павлішина Л. Японія: роль виконавчої влади у законодавчому процесі / Л. Павлішина // Право України. –2002. –№ 12.
10. Лагутов Ю. Е. Проблеми формування та функціонування коаліційної моделі Уряду при парламентсько-президентській формі державної влади / Ю. Е. Лагутов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sd.net.ua/2008/11/10/interakciya.html>
11. Чудаков М. Ф. Конституционное (государственное) право зарубежных стран : [Учеб. пособие] / М. Ф. Чудаков. –Мн.: Новое знание, 2001.

Рецензент: к.ю.н., доцент Приходько Х.В.

УДК 342;340.134

Чорнолуцький Р.В.,
к.ю.н., докторант кафедри
конституційного, адміністративного та
міжнародного права Маріупольського державного
університету

НОРМОПРОЕКТУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРОСТІР ПРОЯВУ КОДІВ І СИМВОЛІВ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО ЗМІСТУ

У статті досліджуються роль та значення нормопроектувальної діяльності як простору прояву кодів та символів політико-правового змісту.

В статье исследуются роль и значение нормопроективной деятельности как пространства проявления кодов и символов политико-правового содержания.

This article investigates the role and importance of space activities as making activities manifestation codes and symbols of political and legal content.

Постановка проблеми. Всяке творіння людини має свій сенс. Ще в IV столітті до н.е. великий грецький мислитель Платон у своєму філософському трактаті «Тімей» писав, що «... все виникаюче повинно мати якусь причину для свого виникнення, бо виникнути без причини абсолютно неможливо». Крім того, «те що досягається за допомогою роздумів і міркування – очевидно, і є вічно тотожне буття, а те, що підвладне думці ... виникає і гине, але ніколи не існує насправді» [1]. Вказане повністю відноситься до нормопроектувальної діяльності, яка є творчим осмисленням людського «буття» та визначенням і формулюванням шляхом інтелектуального пошуку відповідних вимог, правил, настанов щодо регулювання суспільних відносин, що мають суттєве значення для стабільного існування та функціонування державно організованого соціуму. На наш погляд, нормопроектувальна діяльність –

це творче та штучне (інтелектуальний критерій – Авт.), цілеспрямоване (телеологічний критерій – Авт.), здійснюване за рахунок власних зусиль (індивідуальний критерій – Авт.) перетворення (трансформаційний критерій – Авт.), що забезпечує розвиток, як сукупність необоротних, спрямованих та закономірних змін матеріальних та ідеальних об'єктів у часі, що сприймається як лінійне (критерій розвитку – Авт.).

Звідсіля великий науковий та праксеологічний інтерес представляє розгляд зазначеної діяльності, що, по великому рахунку, обумовлює весь розвиток сучасної людської цивілізації шляхом проектного нормування та наступного нормативного управління, у площині семантичного підходу, що розкриває кодову та символічну побудову проектів нормативно-правових актів.

Ступінь наукової розробки теми. У сучасній юридичній науці є багато досліджень, що пов'язані з семантичними аспектами правознавства, але вони фактично торкаються проблематики тлумачення (інтерпретації) правових норм. Деякі семантичні аспекти нормопроектувальної діяльності розглядаються юристами-фахівцями з теорії та історії права, але в контексті загальних проблем юридичної техніки (Ж.О. Дзейко, О.В. Богачова, В.М. Горшенков, В.Г. Крупін, Ю.І. Мельников, А. Нашиц, П.М. Рабінович, Ю.О. Тихомиров). Тому метою даної статті є розгляд загальних семантико-логічних підходів до нормопроектувальної діяльності як простору прояву кодів і символів політико-правового змісту.

Виклад основного матеріалу. У гносеологічному контексті семантика (від давн.-грец. *σημαντικός* – той, що позначає) – розділ мовознавства, що вивчає значення одиниць мови. В якості інструменту вивчення застосовують семантичний аналіз. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття семантику часто-густо називали також семасіологією (від давн.-грец. *σημασία* – знак, вказівка) [2].

У структурному відношенні семантика – це розділ семіотики і логіки, який досліджує відношення мовних виразів до позначуваних об'єктів і виражається змістом. Семантична проблематика обговорювалася ще в античності, проте тільки на рубежі ХІХ – ХХ століть в працях Ч. Пірса, Ф. де Соссюра, Ч. Морріса вона стала оформлятися в самостійну дисципліну. Найбільш послідовну і точну розробку отримала логічна семантика, що орієнтована головним чином на дослідження формалізованих мов. Значний внесок у її створення внесли Г. Фреге, Б. Рассел, А. Тарський, Р. Карнап та ін. Результати, що отримані логічною семантикою відносно формалізованих мов, використовуються і при вивченні семантичних властивостей природних мов. Але для нас представляє особливий інтерес формалізована мова проекту нормативно-правового акту, яка виникає в результаті творчої, інтелектуальної діяльності відповідних фізичних суб'єктів з застосуванням семантичних кодів та символів для позначення політичних смислів у їх широкому розумінні, включаючи смисли нормативні, тобто смисли, що закладаються

словами (логічними формулюваннями) у вигляді відповідних правил, зразків, стандартів поведінки у нормопроектний документ.

У логічній семантиці прийнято виділяти дві області досліджень: 1) теорію референції (позначення) та 2) теорію сенсу.

Теорія референції досліджує відношення мовних виразів до позначуваних об'єктів, її основними категоріями є: «ім'я», «позначення», «здійснимість», «істинність», «інтерпретація», «модель» і т.п. Теорія референції служить основою теорії доказів у логіці. Теорія сенсу намагається відповісти на питання про те, що таке сенс мовних виразів, коли вирази тотожні за змістом (синоніми), як співвідносяться сенс і денотат і т.п. Значну роль у становленні логічної семантики зіграло обговорення семантичних парадоксів, вирішення яких служить важливим критерієм прийнятності будь-якої семантичної теорії, серед яких особливо виділяються тексти проектів правових актів.

Слід зазначити, що коди і символи політичних смислів, що є настільки важливими для долі всього світу, життя кожної країни і кожного з її громадян, часто залишаються прихованими від непосвячених у таємниці правової діяльності, а точніше, в таємниці діяльності (технології) з розроблення, обговорення, прийняття та реалізації нормативно-правових актів, і перш за все, законів. Однак часто-густо зовсім не таємність відомостей, а наше елементарне невміння прочитувати буквально лежачу у відкритому вигляді інформацію, формує невірне уявлення про те, що відбувається в глобальному та національних просторах.

Мистецтво розробки, складення та читання політичних текстів, які знаходять свій прояв і закріплення в проектах, а потім й у нормативно-правових актах, все більше залежать не тільки від політико-праксеологічних знань, розуміння законів політики, як специфічного підходу до осмислення політичного простору, але й від усвідомлення ролі політичних параметрів соціальної взаємодії суб'єктів політики, що виступають в ролі суб'єктів соціуму та соціальної комунікації.

Вони проявляються в політичних доктринах або стратегіях, а найчастіше в символічних образах, які відбивають багатобарвну палітру форм, напрямів, методів, і засобів забезпечення взаємодії учасників національної та міжнародного життя, що функціонують в глобальному та національних правових просторах, кількість яких різко зросла в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції.

У онтологічному смислі є зрозумілим, що політика розкриває процеси, що йдуть в гущі з очевидними політичними трансформаціями, відбиваються у вигляді політичних образів, що оголюють суть політичних доктрин, вказують на вектори політичних інтересів різноманітних соціальних суб'єктів, знаходячи своє закріплення в правових нормах, що розробляються державою, її органами, посадовими і службовими особами за допомогою нормування знеособлених, але особливих, соціально-важливих стратегічних поведінкових установок, з метою їх упорядкування

та апріорного виконання й реалізації їх смислових і праксеологічних настанов.

Таким чином, до їх числа слід віднести тих суб'єктів, що функціонують на території конкретної держави, хто володіє і не володіє владними повноваженнями, але є суб'єктами правотворчості і формує групи, які можна назвати активними учасниками як внутрішньодержавних (держава, її органи, інституції громадянського суспільства, інші суб'єкти правотворчості), так і міжнародних правових відносин (держава, її органи).

Актуальність семантико-політичного ракурсу аналізу правових явищ також обумовлена тим, що в сучасній державі та міжнародному співтоваристві держав, що характеризуються множинністю учасників внутрішньодержавних і міждержавних, у тому числі міжнародних відносин (системні контакти держав з міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародного публічного права), їх взаємодія відбувається в відомих і звичних, апробованих і обкочаних формах діалогу, основою якого є розроблювальні зазначеними суб'єктами норми внутрішньодержавного і міжнародного права, що актуалізує і об'єктивує нормотворчу та насамперед нормопроектувальну діяльність.

У той же час дослідження даної моделі внутрішньодержавного і міжнародного спілкування спираються переважно на штучні (художні) тексти, до яких і належать тексти правові. Вони практично не охоплюють матеріал, який стосується питань, пов'язаних з формуванням політичної картини держав і світу і розвитком систем внутрішньодержавних і міжнародних відносин, що виходять за рамки художніх текстів. Або не враховується, що самі рамки таких текстів розсуваються, включають широкий масив відповідної внутрішньодержавної та міжнародної інформації про функціонування правової демократичної державності і міжнародного співтовариства держав.

У визначенні предметного поля правотворчості неможливо не враховувати також сегмент психологічних явищ, пов'язаних з правом, його природою, роллю і призначенням у суспільстві, самим складним і суперечливим процесом правотворчості, які займають уми багатьох людей. Він пов'язаний з безліччю різного роду правових феноменів (тривожне очікування змін в повсякденному житті в період кризи державності; тривога за своє майбутнє, майбутнє своєї родини, країни і т.д.; трансформація систем індивідуального, групового, колективного інтересів під впливом права; негативний вплив феноменів зловживання правом, правового нігілізму тощо), які поки не мають, а деякі точно і в найближчій часовій перспективі не будуть мати скільки розумних пояснень, які б органічно вписувалися в наукову картину оточуючого нас світу.

Знайдеться небагато людей, які заперечують лавиноподібний характер трансформацій у всіх сферах життя, причому змін, викликаних глобалізацією. Глобальні процеси досить серйозно зачіпають внутрішню політику держав, набагато глибше їх вплив і на процес законотворчості держав, на їх внутрішньополітичні стратегії, а також на вироблення нових

правил поведінки все зростаючої кількості учасників внутрішньодержавних правових відносин. Без перебільшення можна сказати, що глобалізація крім інших своїх ознак має і властивості знакової системи. Виступаючи в якості сукупності умовних знаків і правил їх взаємозв'язку, така знакова система допомагає структурувати спілкування в даному випадку міжнародних і національних акторів, по можливості забезпечує адекватність їх реакції на знаки, що посилаються із різних куточків планети, різних держав від різних інститутів і простих людей.

У всіх знакових системах особлива увага звертається на символи. Світ символів у політиці реалізується не тільки через сформовану політичну символіку і емблематику, але й за допомогою створення та впровадження у свідомість людей міфологеми даної політичної системи, багато в чому спирається на відомі символи і архетипи і знаходить свій вияв у правових нормах. Коли заходить мова про внутрішньодержавне життя, державну політику, то відомі політичні символи, зодягнені в норми права, набувають політичного звучання.

Історія вивчення символіки взагалі і політичної символіки, зокрема, до якої відноситься й правотворчість, сягає своїм корінням у давні часи. Ні філософи, ні історики, ні політики минулого не могли пройти повз проблем, які приховував у собі світ символів. Багато дослідників вважали знаки особливим засобом розуміння. Наприклад, Дж. Локк був переконаний, що наука про шляхи та способи пізнання є невіддільною від дослідження знаків, якими людський розум користується для розуміння речей [3].

Саме поняття «символ» походить від давньогрецького *σύμβολον* – що означає кинуті разом, тобто будь який або будь які розділені предмети, які можуть скласти одне ціле. Це був древній знак ідентифікації. У сучасному розумінні «символ» – це знак, відображення будь якої речі або тварини для позначення якості предмету [4], умовний знак будь яких понять, ідей, явищ [5].

Представляє великий науковий інтерес аксіологічна складова символу та його могутній потенціал у визначенні буття. Так, Ф. Гіренок звертав увагу, що в сучасній культурі стерта різниця «між знаком і символом», між тим як специфікою символу є вказівка на надреальне [6]. Таким чином, символ є універсальним та найбільш вдалим засобом відображення реальності, що нас оточує.

Поняття символу тісно стикається з такими категоріями як художній образ, алегорія і порівняння. З'явившись в Стародавній Греції, символ спочатку позначав речовинний знак, що мав таємний сенс для групи осіб, об'єднаних навколо якого-небудь культу (наприклад, в епоху пізньої античності хрест став символом християнства; у новітній час свастика стала символом фашизму). Видатний філософ і філолог О.Ф. Лосєв визначав символ в якості «субстанціальної тотожності ідеї і речі» [7]. Кожен символ включає в себе річ (образ), але не зводиться до нього, оскільки має на увазі присутність якогось сенсу, нероздільно злитого з

образом, але йому не тотожного. Образ і сенс утворюють два елементи символу, є немислимими один без одного. Тому символи, на думку видатного грузинського філософа М.К. Мамардашвілі існують як символи (а не як речі) тільки всередині інтерпретацій [8].

Необхідно вказати, що з плином часу розуміння символічного істотно розширилося: від побутового сприймання або подієвої оцінки воно перейшло до неподійного, повсякденного, буденного осмислення світу, давши народження таким течіям, як символізм, постмодернізм і т.д. Можна стверджувати, що звернення до аналізу світу символічного було пов'язано з прагненням осмислити політичні та соціально-економічні реалії, особливо ті, які в період бурхливих суспільних змін неоднозначно, а то й надто різко впливали на область масової свідомості (державні перевороти, революції тощо).

Символами найчастіше називають знаки, застосування яких пов'язано зі специфікою людської діяльності. А безпосередньо під знаком мислиться вираз більш широкої понятійної бази. Вона включає не тільки специфічно людські знаки з суспільним змістом, але і різноманітні допоміжні мітки, наприклад сигнального значення (дим багаття, звук тамтамів, сигнали тварин і т.д.). Знакова ситуація утворюється тоді, коли порушується безперервність діяльності, а перехід однієї дії до іншої виявляється утрудненим, а то й зовсім неможливим.

Якщо знакова ситуація виникає в результаті того, що матеріальні орієнтири не можуть виконувати свою роль, то цю роль беруть на себе знаки, в цьому плані знак також виступає в якості засобу політичного зв'язку. Однак необхідно розглядати і своєрідний «рух» знакової системи, який знаходить свій вираз в первинному впливі людини за допомогою знака на інших людей, а потім на самого себе. Знак набуває функцію оволодіння власною поведінкою і може виступати як штучно створений стимул або регулятор поведінки людини, зберігаючи загальний принцип, пов'язаний з розумінням ідеального, вираженого в структурі нервової системи, але вже в якоїсь «закодованій» формі.

Такою формою може виступати архетип. У пізньоантичній філософії архетип (від грец. *arche* – початок, *typos* – відбиток, форма, зразок) розумівся як ідея, прообраз [9]. Вже у XX ст., слідом за швейцарським психологом К. Г. Юнгом, який розробив уявлення про архетипи, останній стали розуміти, як вроджену структуру, яка пов'язана з колективним несвідомим і лежить в основі загальнолюдської символіки. Притому, що символ сам в широкому сенсі – знак, зазначений обмеженістю і взаємозв'язком усіх боків того чи іншого образу, архетип становить кістяк, остов, струму усталених уявлень в різних сферах суспільного життя [10]. Сфера права формує уявлення про власні архетипи.

Тоді як архетипи є спільними для всього людства, міф являє собою усвідомлене відображення архетипу, але тільки в якій-небудь варіації. Тому і в повсякденному житті і в житті держави ми знаходимо переплетіння політики та міфотворчості, в кожній країні і в кожен період

воно набуває специфічні риси за допомогою створення нових норм права шляхом нормопроектної діяльності.

Чим більше проблем виявляється у людей в їх повсякденному, а також у політичному житті, тим більш притягальний стає простір, в якому формується і інтерпретується міф. Російський філософ О. Ф. Лосєв у своєму творі «Діалектика міфу» писав, що «міф є буття особистісне чи, точніше, образ буття особистісного, особистісна форма, лик особистості» [11]. Особистість же визначається прагненням до самопізнання, що часто виявляється утрудненим через усталені або впроваджені архетипи. Тут же Лосєв приводить образи ворога, що містяться в радянських публікаціях 1920-х рр.. У них оживав «привид, який ходив по Європі», «вили шакали імперіалізму», «оскалювали зуби гідри буржуазії», «зяли пашею фінансові акули». Тут же сновигали такі постаті, як «бандити у фраках», «розбійники з моноклем», «вінценосні кровопускальники», «людожери в митрах». А на тлі всіх цих «темних сил» вставала «червона зоря світової пожежі» і піднімався «червоний прапор» повстань.

Ці приклади висвічують не тільки специфіку конкретної внутрішньополітичної та геополітичної ситуації, в якій всі питання безпеки людини сприймаються особливо пронизливо, але і атмосферу, в якій формувався перспективний настрій законодавця з ухилом на репресивні заходи проти антагоністичних класів при розробці норм права. Адже політико-правову історію, яка характеризується оцінкою конкретних фактів, будь то внутрішній або міжнародний конфлікт, способи його вирішення, діяльність політичних лідерів, модифікація поведінки людей і т.д., неможливо адекватно сприймати без урахування політичної психології, яка знаходить свій прояв й в подальшій законопроектній та нормопроектній діяльності. Саме в ній знаходять своє відображення специфічні настрої мас і еліт, що впливають як на формування пріоритетних напрямків практичної діяльності, на політичні та правові ритуали і символи, так і на розвиток внутрішньодержавних і геополітичних ідей і доктрин, зміну державної ідентичності (зміна конституційного ладу, форми держави і т.д.), створення комплексу профільних уявлень про державу, світ, місце держави в цьому світі, які через психіку та психологію суб'єктів правотворчості знаходять своє втілення в розроблюваних проектах нормативно-правових актів саме на стадії нормопроектної діяльності.

Проблема глобального правового порядку, що формується, вимагає нового осмислення багатьох питань як державного (національного), так і світового розвитку. Разом з тим не можна ігнорувати і ті підходи, які в минулому допомагали зрозуміти особливості політичних процесів за допомогою мови політичної та правової символіки та емблематики. Не випадково в останні роки інтерес до таких підходам істотно зріс [12].

Так, за допомогою політичної символіки робляться спроби розібратися в картині державності і світового співтовариства, що ускладнюється, виявити елементи політичного коду, який допомагає

виявити закономірності в становленні та функціонуванні правової демократичної державності, а також аналогічні або загальні, в тому числі й правові традиції різних держав і народів, а в перспективі, за допомогою таких елементів вибудувати сучасну модель функціонування національної державності та взаємодії держав і народів в рамках оновленого міжнародного співтовариства (реформа Організації Об'єднаних Націй – Авт.).

Символ, в якому, як вказував російський філософ П. О. Флоренський, не злито об'єднуються два світи – той, до якого символ належить предметно, і той, на який він вказує, позначенням якого є – має внутрішню зв'язок з тим, що він символізує. Символ не просто позначає, але реально являє позначуване, символ, на думку Флоренського, і є саме позначуване [13].

Лосєв О. Ф. так писав про символ: «Вираз може бути символом. На противагу схемі і алегорії ми тут знаходимо повну рівновагу між «внутрішнім» і «зовнішнім», «ідеєю» і «образом», «ідеальним» і «реальним». У символі все «водно», з чого починати, і в ньому не можна побачити ні «ідеї» без «образу», ні «образу» без «ідеї». Символ є самостійна дійсність. Хоча це і зустріч двох планів буття, але вони дані в повній, абсолютній нерозрізненості, так що вже не можна сказати, де «ідея» і де «річ». Це звичайно не означає, що в символі ніяк не різняться між собою «образ» і «ідея». Вони обов'язково розрізняються, так як інакше символ не був би виразом» [14].

Таким чином, символи сучасної державної політики, що знаходять свій прояв та закріплення в нормах права, передають різні фрагменти єдиного політичного коду. Вони не є чимось принципово новим, а відображають символіку, присутню в політичному соціальному, культурному, інформаційному, економічному та інших просторах держави. За великим рахунком величезна частина сучасної політичної символіки розвиває ідеї, закладені в період появи ранніх цивілізацій та формування перших держав. Достатньо проаналізувати з цих позицій сучасний «кадастр прав людини», що закріплений та легалізований конституціями багатьох держав світу.

Звичайно, світ символів за цей час змінився. Він збагатився новими знаками. Але і люди навчилися краще прочитувати ці знаки, розрізняти їх. Тут слід звернутися до типології символів, запропонованої видатним німецько-американським психологом і соціологом Е. Фроммом у роботі «Забута мова» (1951), який поділяв символи на три типи: перший – умовні, де відсутній внутрішній зв'язок між самим символом і тим, що він символізує; другий – випадкові, де зв'язок між подією і символом встановлює сама людина; третій – універсальні, де існує внутрішній зв'язок між символом і тим, що він позначає, і цей зв'язок на відміну від попередніх символів сприймається усіма людьми однаково [15].

Необхідно вказати, що в умовах глобалізації саме такі символи стали містками взаєморозуміння між людьми, народами, державами тоді, коли

ніякі аргументи не можуть змусити їх зблизити свої позиції з принципових питань політики і права. Такі містки і потрібні для того, щоб відновити втрачені в ході промислової і військової гонки зв'язки людини з природою. Так, головний редактор геополітичного журналу «Євразія» (Італія) Т. Граціані вважає, що «рівновагу між людиною і навколишнім середовищем, між місцевими та глобальними владами, між живими потребами народів і природними ресурсами, можливо здійснити тільки в рамках з'єднаних між собою геополітичних одиниць, створених на континентальних основах або великих просторах» [16]. Треба додати, що такі містки спираються на різні нормативні фундаменти – інтеграційне право, наднаціональне право, міжнародне право, врешті-решт, на національне конституційне і міжнародне (глобальне) конституційне право, яке є проявом глобального конституціоналізму. Саме в цих умовах проявляються тенденції інтернаціоналізації конституційного права держав та конституціоналізації загального міжнародного права [17]. Саме тут об'єктивується, актуалізується та перманентно зростає найважливіша роль нормопроектної діяльності в плануванні, розробці, підготовці та створенні проектів актів національного, міждержавного, міжнародного, наднаціонального права, що є виразом втілення відповідних символів, архетипів, кодів людської цивілізації та демонструють прагнення народів та їх держав співіснувати та функціонувати в єдиному правовому просторі.

Історико-правовий аналіз дозволяє виділити три етапи, які в своєму оформленні пройшов політичний код:

I. Міфологічний. В цей час в межах грецької ойкумени, римського *orbis terrarum* або герmano-скандинавського світу саме міф сприяв закріпленню: понять про владу; її суб'єкти; джерела; правовий порядок, що її супроводжує та забезпечує; обов'язки по виконанню її приписів і т.д.

II. Ідеологічний. Ідеологема, що лежить в основі політичного, а отже і правового коду, могла бути абсолютистською, егалітаристською, авторитарною, тоталітарною, ізоляціоністською і т.д., в залежності від форми держави і здійснюваного в ній політичного режиму. Така ідеологема завжди є емоційно забарвленою, маркірує основний курс держави у внутрішній і зовнішній політиці, виступає ефективним засобом управління масовою свідомістю, створюючи в суспільства ілюзію розуміння цього курсу, а тому і готовність розділити з владою відповідальність за його проведення та реалізацію. На політичний код, що формується на цьому етапі становлення національної державності, наклала свій відбиток та відмітна ознака ідеологеми, яка вказує на можливість багаторазової зміни значень елементів коду або їх початкову розпливчастість [18].

III. Економічний. Мова політики стала стрімко збагачуватися за рахунок економічної термінології. І справа тут не тільки в економічній артикуляції політичних інтересів держави, збільшення числа суб'єктів внутрішньодержавного права та суб'єктів міжнародних відносин за рахунок акторів, пов'язаних зі світовою політикою, а в «економізації»

свідомості населення не тільки розвинених країн, але і в їх об'єктивному прагненні бути конкурентоспроможним і мобільним. Всі ці якості суспільного життя характерні для епохи глобалізації. Звідси стає зрозумілим, чому найбільш яскраві елементи сучасного політичного, а тому й правового коду, по суті, є бRENдами-символами (наприклад, «права людини», «суверенітет», «верховенство права», «принцип рівного доступу до правосуддя» тощо). Від можливості успішно «продати» на національній та міжнародній арені такий бренд-символ через здійснення нормопроектної діяльності, багато в чому залежить успіх реалізації політичної доктрини держави та формування її законодавства, що відповідає міжнародним правовим стандартам прав людини та демократичної правової державності.

Висновки. Резюмуючи, слід дійти до наступних висновків:

- нормопроектувальна діяльність, що є творчим осмисленням людського «буття» та визначенням і формулюванням шляхом інтелектуального пошуку відповідних вимог, правил, настанов щодо регулювання суспільних відносин, що мають суттєве значення для стабільного існування та функціонування державно організованого соціуму, базується на семантичному фундаменті та є простором прояву кодів і символів політико-правового змісту;

- семантичні аспекти нормопроектувальної діяльності напряду є пов'язаними із семантичними аспектами правознавства, бо вони фактично торкаються проблематики визначення змісту та наступного тлумачення (інтерпретації) правових норм;

- коди і символи політичних смислів, що містяться в нормах права та є настільки важливими для долі всього світу, життя кожної країни і кожного з її громадян, часто залишаються прихованими від непосвячених у таємниці правової діяльності, а точніше, в таємниці діяльності (технології) з розроблення, обговорення, прийняття проектів нормативно-правових актів та наступної реалізації, перш за все, законів;

- політика розкриває процеси, що йдуть в гуші з очевидними політичними трансформаціями, відбиваються у вигляді політичних образів, що оголюють суть політичних доктрин, вказують на вектори політичних інтересів різноманітних соціальних суб'єктів, знаходячи своє закріплення в правових нормах, що розробляються державою, її органами, посадовими і службовими особами за допомогою нормування знеособлених, але особливих, соціально-важливих стратегічних поведінкових установок, з метою їх упорядкування та апіорного виконання й реалізації їх смислових і праксеологічних настанов;

- символи, архетипи, коди та інші притаманні семантиці засоби, відіграють визначальну роль у формулюванні змісту проектів нормативно-правових актів в рамках державно-організованого соціуму;

- в умовах глобалізації саме такі символи стали містками взаєморозуміння між людьми, народами, державами тоді, коли ніякі

аргументи не можуть змусити їх зблизити свої позиції з принципових питань політики і права;

- зазначені містки спираються на різні нормативні фундаменти – інтеграційне право, наднаціональне право, міжнародне право, врешті-решт, на національне конституційне і міжнародне (глобальне) конституційне право, яке є проявом глобального конституціоналізму – саме в цих умовах проявляються тенденції інтернаціоналізації конституційного права держав та конституціоналізації загального міжнародного права, а також саме тут об'єктивується, актуалізується та перманентно зростає найважливіша роль нормопроектної діяльності в плануванні, розробці, підготовці та створенні проектів актів національного, міждержавного, міжнародного, наднаціонального права, що є виразом втілення відповідних символів, архетипів, кодів людської цивілізації та демонструють прагнення народів та їх держав співіснувати та функціонувати в єдиному правовому просторі;

- кожному з етапів розвитку політичного коду буття та державності, що пройшла людська цивілізація кореспондує відповідний історико-правовий фундамент, що спирається на відповідні знання про владу, державу та право; форму держави та економічний устрій суспільства та держави, що дає можливість нормативного прогнозування та вдосконалення нормопроектувальної діяльності на різних шаблях держави та міжнародної спільноти держав.

Використані джерела:

1. Платон. Тимей / Платон // Собр. соч. в 4-х томах / Перевод С. С. Аверинцева. Том 3. – М.: «Мысль», 1994 // Режим доступу: www.plato.spbu.ru
2. Семантика // Википедия. Свободная энциклопедия. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D1%E5%EC%E0%ED%F2%E8%EA%E0>
3. Локк Д. Избранные философские произведения / Д. Локк. В 2 т. – М.: Наука, 1990. – С. 45.
4. Аверинцев С. С. Заметки к будущей классификации типов символа / С. С. Аверинцев // Проблемы изучения культурного наследия / Под ред. Г. В. Степанова. – М.: Наука, 1985. – С. 15.
5. Аверинцев С. С. Системность символов в поэзии Вячеслава Иванова / С. С. Аверинцев // Контекст-1989. – М.: Наука, 1989. – С. 27.
6. Гиренок Ф. Аутография языка и сознания/ Ф. Гиренок. – М.: МГИУ, 2010. – С.176.
7. Лосев А. Ф. Очерки античного символизма и мифологии/ А. Ф. Лосев. – М.: Наука, 1993. – С. 635.
8. Мамардашвили М. К., Пятигорский А. М. Символ и сознание. Метафизически размышления о сознании, символике и языке / Под общей редакцией Ю. П. Сенокосова. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – С. 123.
9. Архетип // Философия: Энциклопедический словарь / Под ред. А.А. Ивина. – М.: Гардарики, 2004. – Режим доступа: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/105/%D0%
10. Юнг К. Г. Архетип и символ/ К. Г. Юнг. – М., 1991. – С. 24.
11. Лосев А.Ф. Диалектика мифа / А. Ф. Лосев // Из ранних произведений. – М.: Правда, 1990. – С. 459.
12. Див., наприклад: Гибсон К. Символы, знаки, эмблемы, мифы в материальной и духовной культуре/ К. Гибсон. – М.: Эксмо, 2007; Похлебкин В.В. Словарь

- международной политической символики и эмблематики / В. В. Похлебкин. – М.: Междунар. отнош., 2007.
13. Флоренский П.А. Избранные труды по искусству / П. А. Флоренский. – СПб.: Мифрил-Русская книга, 1993. – С. 318.
 14. Лосев А.Ф. Диалектика мифа/ А. Ф. Лосев. – М.: Мысль, 2001. – С. 40.
 15. Фромм Э. Забытый язык/ Э. Фромм. – М.: АСТ, 2009. – С. 54.
 16. Грациани Т. Геополитические координаты Евросоюза / Т. Грациани // Вестник аналитики. – 2008. – № 2 (32). – С. 116.
 17. Див.: Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти: Монографія / Ю. О. Волошин – К.: Логос, 2010. – 428 с.
 18. Фельдман Д.М. Терминология власти: советские политические термины в историко-культурном контексте / Д. М. Фельдман. – М.: РГГУ, 2006. – С. 48.

*Рецензент: д.ю.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Баймуратов М.О.*